

AKSENT

ET MAGASIN FRA IOGT I NORGE - NR 4 - 2017 //

50 ÅR SIDEN LYKKEFISK-INNSAMLINGEN

STARTEN PÅ VÅRT BISTANDSARBEID

DEN STORE ALKOHOLGÅTEN

- FORSKERNE KLØR SEG I HODET

GATELIV

- SETT GJENNOM KAMERALINSEN

LEDEREN //

VI SKAL KJEMPE BARNAS SAK!

6 av 10 nordmenn er enig i at det drikkes for mye alkohol i julen når barn er tilstede. Det viser en fersk opinionsundersøkelse utført på oppdrag av IOGT.

Dette er dystre tilbakemeldinger. Sannsynligvis har alt for mange av oss observert barn som feirer julen sammen med berusede voksne. Barn som har kommet i skvisen mellom vårt ønske om en perfekt jul for ungene og en forestilling vi har om at akevitt, øl og vin hører med når vi skal feire.

POSITIVE TALL

Vi kan vende tallene fra undersøkelsen til noe positivt. Det er faktisk et flertall av nordmenn som peker på dette som et problem. I IOGT tar vi barnas perspektiv på den norske alkoholkulturen. Gjennom kampanjer, aktiviteter og politisk arbeid insisterer vi på at barn og unge har behov for og rett til å være alkoholfri sone. Det begynner med at vi voksne bestemmer oss for å være en trygg sone.

MANGE MED PÅ LAGET

Tallene tyder på at vi har mange med på laget. Det er mange som kan mobiliseres for å bidra til at det drikkes mindre alkohol der vi vil at barna skal trives.

Hvit jul-kampanjen treffer en nerve. På høyskolene opplever vi at unge mennesker står i kø for å signere kampanjen. Dagsrevyen har nettopp gitt kampanjen oppmerksomhet i beste sendetid. På sosiale medier strømmer det på med kommentarer som støtter budskapet.

I IOGT er vi klare for et 2018 der flere skal få mulighet til bidra til, og engasjere seg for, en mer barnevennlig ruspolitikk og ruskultur.

Hanne Cecilie Widnes
Generalsekretær IOGT

SKOLERER NYE INTRO-FORMIDLERE

Litt over 30 deltakere møtte opp på kurset IOGT arrangerte i Oslo i november for å lære opp nye formidlere i Intro-prosjektet.

Intro er IOGTs satsning inn mot minoritetsmiljøer i Norge, og de nye formidlerne skal være med og ha foredrag om norsk alkoholkultur og -politikk på introduksjonsprogrammet. I 2017 har vi hatt 26 slike treff med innvandrere til Norge. De som møtte opp til seminaret fikk høre generalsekretær i IOGT, Hanne Cecilie Widnes, innlede om hvordan IOGT tenker forebygging før Yvonne Larsen fra Kompetansesenter Øst tok for seg de utfordringene som finnes når det gjelder forebygging blant minoriteter. Hun pekte på at alkoholbruken blant disse i Oslo er lavere enn det man ser blant befolkningene ellers.

De av formidlerne som kommer gjennom nåløyet skal i gang neste år i prosjektet, og vil gjøre det mulig å komme frem til flere steder rundt om i landet.

STAPPFULL SAL PÅ INSPIRASJONSSEMINAR I ÅLESUND

- Du er viktig i dine barns liv. Å være trygg i voksenrollen, sette grenser og bry deg er noe av det viktigste du kan gjøre for barna dine, sa Mina Gerhardsen på IOGTs inspirasjonsseminar i Ålesund. - Jeg tror det er første gang vi har en generasjon vi er bekymret for at de gjør det for bra!

REGIONEN VOKSER

Det var smekkfull sal da IOGT Midt-Norge inviterte til inspirasjonsseminar for fjerde år på rad og regionleder Per-Arne Lillebø var svært fornøyd med det gode oppmøte.

- Vi er en av regionene som vokser mest og vi er veldig glade for å kunne tilby dette til våre medlemmer. De legger ned mye godt arbeid i IOGT og derfor er det ekstra hyggelig å kunne tilby gode foredragsholdere som kan gi

dem motivasjon og inspirasjon til å fortsette det viktige arbeidet, sier Lillebø. Motivasjon var også et av hovedbudskapene til foredragsholder Geir Riise i Legeföreningen. - Anerkjennelse gir motivasjon. Det legges ned enormt mye godt arbeid i rusforebygging og vi må bli mye flinkere til å anerkjenne hverandre. Forebygging nytter og når vi anerkjenner hverandre gir det inspirasjon og samhold, slår Riise fast.

VIKTIG MØTEPlass

Også nyvalgt styreleder i IOGT Norge, Nils Johan Svalastog Garnes, hadde tatt turen til Ålesund. Han understreket viktigheten av at det arrangeres lokale møteplasser. - Dette er en viktig møteplass for medlemmene våre. Et seminar som dette gir godt faglig påfyll og sprer viktig kunnskap om trender og forskning, sier Garnes.

Foredragsholdere under seminaret. //

FORUT MED JULEBUTIKK

Vår bistandsorganisasjon, FORUT, gjenntar suksessen med en fysisk butikk der man kan handle julegaver med mening. I år er butikken på kjøpesenteret CC Gjøvik.

Det er femte år på rad FORUT stiller seg opp med en slik butikk. Her finner man leker, spill, musikkinstrumenter og andre flotte produkter til barn i tillegg til en del gaveartikler.

GAVER SOM PASSER TIL ALLE

- Mange synes det er fint å gi julegaver med mening, og vi mener at man kan finne gaver til alle. Særlig filtproduktene laget ved Nepal Craft Gallery har vært populære de siste årene, sier butikksjef

Elisbeth Løvstad fra FORUT. Hun er glad for god hjelp fra mange frivillige som i tillegg til FORUT-ansatte vil bemanne julebutikken helt fram til lille julaften.

FORUTs nettbutikk på <https://forut.no/> netbutikk, som har et større utvalg enn julebutikken, holder åpent året rundt.

DIREKTEIMPORTERT FRA PROSJEKTLANDENE

Varene direkte-importeres fra FORUT sine prosjekter og leverandører i sør - spesielt i Nepal og Sri Lanka. - Vi har god kontakt med, og god oppfølging av våre leverandører og kan derfor tilby en rekke rettferdige produkter fra sunne næringskjeder, sier Løvstad.

Butikksjef Elisabeth Løvstad fra FORUT //

Handler du FORUT-varer sørger du ikke bare for å gi tilbake til små produsenter i sør, som sørger for livsviktige arbeidsplasser og gir grunnlag for vekst for hele lokalsamfunn - men du handler også varer som skaffer viktige inntekter til FORUTs arbeid i Asia og Afrika.

KLAR FOR BARNEBARN

- De siste årene har alkoholforbruket blant besteforeldregenerasjonen økt, sier prosjektleder Solveig Rauan Holten, og skisserer med det noe av bakgrunnen for at IOGT startet Klar for barnebarn-prosjektet. Hensikten med prosjektet er å fokusere på den positive forskjellen som besteforeldre kan utgjøre i sine barnebarns liv.

I år har det blitt holdt foredrag i Larvik, Tønsberg, Tromsø og Bergen. Arne Klyve, som har lang erfaring med rusforebyggende arbeid, og nå jobber som seniorrådgiver på Bergensklinikkene, viste under arrangementet i Larvik til at norske besteforeldre er i verdenstoppen når det gjelder å stille opp for barnebarna sine, og å være gode støttespillere for foreldrene. - Dagens besteforeldre er bedre enn det de ofte blir portrettert som, understreket han. Forskning viser blant annet at et nært forhold til besteforeldre har en positiv effekt for ungdoms psykiske helse.

INVITERER TIL TEMAKVELDER

Foredraget var starten på arbeidet i Larvik, og både prosjektleder og IOGT Larvik var godt fornøyd med oppmøtet. I etterkant av foredraget inviterer IOGT Larvik inn til ytterligere tre tema- og diskusjonskvelder om «Besteforeldre som rollemodeller», «Mine, dine og våre barnebarn» og «ikke-innblandingsnormen». Den første temakvelden vil gå nærmere inn på rollemodellfunksjonen til besteforeldre, før den andre temakvelden vil ta for seg dagens endrede familiestrukturer, og eventuelle utfordringer det kan føre med seg. Den tredje temakvelden handler om hvor langt besteforeldre kan gå i å blande seg inn i foreldrenes oppdragelse av barnebarna.

Målsetningen er at prosjektet i løpet av 2018 skal utvikles ytterligere, og bli en landsomfattende aktivitet.

Aksent
Medlemsblad for IOGT i Norge
Torggt. 1, 0181 Oslo // Telefon: 23 21 45 80 // E-post: iogt@iogt.no

UTGITT AV: Akademisk forlag, Haugesund // ANSVARLIG REDAKTØR: Hanne Cecilie Widnes //
ANNONSESALG: Kåre Nesheim, tlf 952 74 241 // REDAKSJON: IOGTs sentralkontor //
GRAFISK PRODUKSJON: Poppcorn design - poppcorn.no // TRYKK: Haugesund Bok & Offset - hbo.no //

ISSN 1890-2553

Endelig tid for

Hvit jul

Hvit jul er en kampanje hvor målet er å få flere voksne til å velge alkoholfritt når de er sammen med barn i julen.

Kampanjen har foregått hele november og desember og vi tok en lynkjapp prat med kampanjeleder Mari-Marthe Apenæs for å få et lite dypdykk i hva Hvit jul egentlig handler om.

Hvorfor heter egentlig kampanjen Hvit Jul?

- Det er et godt spørsmål. Mange bruker nemlig uttrykket "å ta seg noen hvite dager" når de bestemmer seg for ikke å drikke alkohol. Vi tenker at dette er et litt morsomt ordspill på kampanjen som altså handler om å få flest mulig voksne til å velge alkoholfritt når de er sammen med barna i julen.

Hvorfor er det så viktig at voksne ikke drikker alkohol når de er sammen med barn akkurat i jula?

- Det er fordi vi vet at veldig mange barn får ødelagt jula på grunn av voksne som har drukket. Jula skal være barnas tid og når det som skal være trygt og godt blir byttet ut med noe som er vondt og utrygt, må noen passe på. Med denne kampanjen håper vi å få flere voksne til å tenke over sitt alkoholforbruk og hvordan det påvirker barn og unge.

Men ikke alle barn får problemer fordi foreldrene drikker?

- Nei, men vi vet at barn reagerer når foreldrene forandrer seg. Det trenger ikke handle om omsorgssvikt, men noe så enkelt som at de ler litt rarere, lukter annerledes eller snakker litt høyere enn normalt. Jo flere som sier at de ikke drikker når de er sammen med barn i

julehelgen jo mer gjør vi dessuten dette til det normale å gjøre. Det er med på å redusere risikoen for at barn får vonde opplevelser nå i julen.

Vet vi hvor mange barn og unge som lever i familier hvor en av foreldrene har et rusproblem?

-Slike tall er alltid vanskelig å få helt nøyaktige. Det er store såkalte mørke-

tall. Det vil si at man aldri helt vet sikkert. Men det vi vet er at over 90.000 barn lever i et hjem der minst en voksen misbruker alkohol. Det er det Folkehelseinstituttet som har regnet seg frem til. De antar at det er dobbelt så mange barn som har foreldre med et risikabelt alkoholforbruk.

Hva kan vi gjøre for at flere voksne skal slutte å drikke i jula da?

- Mye kan gjøres med god informasjon, som denne kampanjen. Det handler mye om å få voksne til å skjønne at mange barn ikke liker at de drikker. Og så viser vi at dette er et standpunkt som mange har. Det er normalt å ikke drikke når du er sammen med barn i jula. Derfor er det viktig at mange skriver

under på at de ikke gjør det for å vise dette. Hver dag i desember har vi også hatt noen kjente personer som forteller hvorfor de støtter denne kampanjen.

Men virker egentlig en kampanje?

- Ikke alene, men sammen med andre tiltak så får vi resultater. Det er f.eks bra at polet ikke er oppe på julaften, slik forslaget var i fjor. Det er stort engasjement rundt kampanjen vår! Bare i fjor skrev over 10 000 under på at de ikke skal drikke alkohol når de er sammen med barna i julen. Vi må tenke at alle bidrag hjelper. For hver og en som blir med får et barn det bedre.

Er du fornøyd med responsen kampanjen har fått i år?

- Vi har et sted mellom 70 og 100 stands rundt om i landet, og allerede er det mange som har skrevet seg på. Det er

superhyggelig å stå på Hvit jul-stand. Folk flest er positive og blide og synes det vi driver med er viktig. Så vi er godt fornøyd så langt. Vi hadde også et veldig fint innslag på Søndagsrevyen i november.

- Vi har også en egen kampanjepakke til skoler med plakater og informasjon. Alle lærer og elever på skolen får også hver sin refleks. Vi har også en kampanjepakke til bruk på arbeidsplassen. Dette er noe vi startet med i fjor, men som vi satser mer på i år.

Dette er ikke bare en norsk kampanje?

- Nei, vi har stor hjelp fra vår søsterorganisasjon i Sverige, IOGT-NTO, som har utarbeidet mye av konseptet til kampanjen. Vi begynte så smått i Norge på midten av 90-tallet. Så har dette vært en nordisk kampanje, og nå drives den også av IOGT-organisasjoner i flere land i Europa.

FØLG HVIT JUL:

Facebook.com/hvitjul
Instagram.com/hvitjul
#alkoholfrijul

KONTAKT OSS:

post@hvitjul.no
47 97 34 02

BLI FRIVILLIG:

Hvitjul.no/frivillig

VERVEPREMIER:

Dersom noen registrerer e-postadressen din i "vervet av" feltet når de signerer på hvitjul.no kan du vinne en søt kose-Peppe.

Elisabeth Grønningsæter //
har vært tørrlagt
alkoholiker i 10 år. I dag
hjelper hun andre til å få
et bedre, rusfritt liv.

Bekymring for alkoholforbruket i julen:

VI MÅ TA BARNA PÅ ALVOR!

I IOGTs ferske undersøkelse kommer det frem at **6 av 10 mener voksne** drikker for mye foran barna i julen. Tallene bekymrer generalsekretær Hanne Cecilie Widnes.
- Snakk med barna om deres opplevelser, oppfordrer hun.

TEKST OG FOTO: HÉLÈNE A. FORMO

- Desember er en måned der det er mange sammenkomster som julebord og familiemiddager. For mange er alkoholtradisjoner knyttet til julefeiringen og det bekymrer oss. Derfor har vi også gjennom flere år satt fokus på dette gjennom kampanjen "Hvit jul" der målet er å få flere voksne til å velge alkoholfritt når de er sammen med barn i julen, sier generalsekretæren i IOGT.

I år er det flere kjente ansikt som fronter kampanjen, blant annet stortingspolitikkerne Olaug Bollestad og Kjersti Toppe, advokat Brynjar Melling, Kari Jaquesson, biskopene Kari Veiteberg og Halvor Nordhaug, AUF-leder Mani Husseini og en rekke andre profilerte personer og organisasjoner fra politikk, offentlig sektor og næringsliv.

- Det betyr mye for oss at vi har bred støtte fra mange hold om dette viktige budskapet. Tallene viser at det er et stort behov for at vi snakker med hverandre om hva slags julefeiring vi skal ha og hvordan vi tilrettelegger for at julen skal være barnas høytid, sier hun.

SKYLD OG SKAM

En av dem som vet mye om hvilke konsekvenser et høyt alkoholforbruk kan ha, er Elisabeth Grønningsæter fra Nittedal utenfor Oslo. I flere år drakk trebarnsmoren på en slik måte at det

gikk utover familien, arbeidet og det sosiale livet. Sammen med fire andre kvinner var hun en av deltakerne i NRK-serien "Forført av spriten" som ble vist tidligere i høst.

- Nå har jeg vært uten alkohol i ti år. Det har vært ti gode år. Årene som alkoholiker er heldigvis tilbakelagt, men det har vært vanskelig for mine nærmeste, sier hun alvorlig.

I dag hjelper hun andre som sliter med alkoholmisbruk.

- Det er mange som er i samme situasjon som jeg var. En utfordring er at en ikke helt vet når problemet starter. Selv var jeg fanget mellom mye stress på jobben, jeg hadde en gammel mor i underetasjen og tre tenåringsbarn. Jeg følte rett og slett ikke at jeg strakk til på noen steder og dermed ble det lett å sette seg ned med rødvingsglasset, sier hun.

Også Elisabeth oppfordrer oss til å snakke om problemet hvis vi har en i vår omgangskrets som vi mener drikker for mye.

- Det er mye skyld og skam rundt dette, særlig for kvinner. Vi må tørre å ta det opp, det er først og fremst dine nærmeste det går utover, sier hun.

Promenaden AS

Promenaden AS ble etablert i 1909 og drev restaurant i Kirkegaten 20 i Stavanger.

Restaurantdriften opphørte i åttiårene, men selskapet fortsatte virksomheten som eiendomsselskap.

Promenaden AS eier tre forretningsbygg i Stavanger sentrum. Disse leies ut til butikker og kontorer.

En betydelig andel av overskuddet deles årlig ut til organisasjoner og institusjoner som arbeider mot rus, særlig blant ungdom.

Selskapet har gitt ut flere bøker om avholdsbevegelsens virksomhet i Stavanger.

Selskapets medarbeidere i restaurantlokalet tidlig på nittenhundretallet

ALT ER BEDRE **UTEN** ALKOHOL

Journalist **Irina Lee** valgte å bli alkoholfri for tre år sia. I august kom boka hennes "Alkoholfri" ut på Pax forlag.

TEKST OG FOTO: SIDSEL SKOTLAND

- Nordmenn har ikke et naturlig forhold til alkohol. De har et desperat forhold til alkohol.

Bare nordmenn kjøper en halvliter øl på flyplassen klokka 06 om morgenen. Det ser jeg ingen andre steder i verden!

- Nå vet jeg hvordan det er å trække helt edru ut i et samfunn marinert i alkohol - drikkepresset er latterlig stort. På Gardermoen må jeg gå spissrotgang gjennom taxfree'en, noen av vennene mine synes jeg er ekstrem og moraliserende fordi jeg takker nei til et glass vin, og et forlag jeg kjenner gir forfatterne sine ei en kasse øl i julegave. Spør du meg, synes jeg det er umoderne, fantasi-løst og ubetenksomt å gi folk alkohol i gave. Stakkars dem som virkelig har alkoholproblemer - de har det tøft.

MEDAVHENGIG

Lee hadde ikke rusproblemer. Men hun hadde en kjæreste som hadde det. Det førte til at hun selv begynte i terapi, der hun fikk lære om sin egen medavhengighet. For å hjelpe kjæresten valgte hun å ikke drikke alkohol når de var sammen. Det ble det første

skrittet inn i en alkoholfri tilværelse. Da det ble slutt mellom dem begynte hun å fundere på hvorfor hun drakk. Hun kom til at det var fordi de andre drakk - det var forventet av henne. - Det var en så latterlig dårlig grunn at jeg valgte å slutte. Det var ikke et eksperiment. Jeg var ferdig med å drikke. Nå har jeg vært alkoholfri i tre år og har gjort det meste uten alkohol som jeg tidligere gjorde og erfarte med alkohol. Konklusjonen er at alt er bedre uten alkohol. Jeg er fortsatt en festløve - men jeg går hjem når de andre blir for fulle.

STUNTDREVET

I 2012 tok Irina Lee et shoppingfritt år. Det ble det også bok av, skjønt verken shoppingfri eller alkoholfri var tenkt som bokprosjekter i utgangspunktet. Nylig har hun lagt om kostholdet og gitt ut den amerikanske boka Bright Line Eating, som på norsk har fått tittelen "Spis deg fri!". Boka handler om hva som skjer med hjernen og kroppen når man kutter ut sukker og mel. Jeg lurer på hva som driver henne.

- Jeg er nok litt stunddrevet, ler hun.
- Min rolle er å være litt irriterende

kverulant - kall meg gjerne kjerringa mot strømmen. Jeg liker å stille spørsmål ved vaner som blir tatt for gitt.

Men den grunnleggende drivkrafta er ønsket om å gjøre noe mer positivt enn det hun kunne som nyhetsjournalist, der hun stort sett skrev om alt som gikk galt. I 2009 tok hun frilansvalget og søkte sluttpakke i Bergens Tidende etter å ha jobba med ganske tunge saker. Hun jobba med politikk, økonomi og utenriks de siste åra før hun hoppa av. Blant annet dekket hun krigen mellom Israel og Libanon, stasjonert i Haifa i Israel, sommeren 2006.

Det første hun gjorde som frilanser var å skrive boka "Det sa min far" - en biografi om faren, nuddelkongen Mr. Lee.

Hun gikk ned flere hundre tusen kroner i lønn de første åra, men det var verdt det. - Jeg trengte den fleksibiliteten. Da kunne jeg skrive om de sakene jeg brant for, og samtidig få livet til å gå opp med de to jentene mine som jeg er alene med annenhver uke.

Irina Lee //

MODIG

En litt stuntrevet, tidvis shoppingfri, samt heltids alkohol-, mel- og sukkerfri festløve og tidligere krigsreporter. Hvem er egentlig Irina Lee? - Tja, har vel litt problemer med å finne ut av det selv. Jeg er ingen fast størrelse selv om jeg har en kjerne. Jeg bikket 40 i fjor, og det var en fest. Jeg blir mer og mer glad i meg selv desto eldre jeg blir, og det jeg er mest stolt av er at jeg er ganske modig og feilbarlig.

Dette motet hadde hun mer bruk for enn hun kunne forestilt seg da hun ble alkoholfri. Reaksjonene var overraskende. For en del år sia slutta hun å røyke, og fikk tommel opp fra alle rundt seg, røykere som ikke-røykere. Da hun ble shoppingfri var reaksjonene sånn 50/50, men hun kan bare huske to som anerkjente valget hennes om å bli alkoholfri. - Det første året var veldig krevende. Jeg måtte forsvare å forklare. Hadde et stort ønske om å bli forstått. Det var slitsomt og provoserende, og jeg følte at jeg ble tillagt en masse greier. Jeg hadde trodd jeg var en del av et rausere fellesskap. - Jeg tror jeg oppfattes som en trussel mot det bestående når jeg ikke drikker. Det handler nok også om andres forsvar av eget alkoholforbruk.

GODT MOTTATT

Etter et år ble det lettere. Da var det også flere som forsto valget hennes.

Så ble det altså bok - ei bok om hvordan omgivelsene reagerer når noen velger vekk alkoholen. I tillegg til å fortelle sin egen historie har hun intervjuet andre som har valgt et alkoholfritt liv. Reaksjonene på boka var udelt positive. Noen forteller at den har gitt dem noe å tenke på, og en kommentar som har gått igjen er at den ikke er moraliserende, forteller hun. Påførende har også takka for ei viktig bok.

Det var vanskelig å finne folk å intervjuet til boka, ikke fordi de ikke vil stå fram med alkoholfriheten sin, men rett og slett fordi de er få og gjør ikke så mye ut av seg. - Men etter at boka har kommet, dukker det opp alkoholfrie folk både her og der. Jeg har fått nok historier til å kunne skrive én til, smiler hun.

AVHOLDS VS ALKOHOLFRI

Noen mener at det bare er et tidsspørsmål før vi stiller spørsmål ved alkohol på samme måte som vi stiller spørsmål ved røyk og feit mat. At vi er på vei mot en alkoholfri trend. - Tror du det kan være noe i tidsånden som snart bringer oss dit at man får like mange sosiale poeng for å slutte å drikke som for å slutte å røyke?

- Nja ... like mange sosiale poeng? Dit tror jeg det kan ta lang tid til vi kommer. Det er for mange som drikker - for mange som vil bevare illusjonen om alkohol.

Men det har skjedd et enormt skifte de siste fire åra, mener hun. - Firmaet *Leske.no* er et eksempel. Nettbutikken som selger masse forskjellige, og gode, alternativer til alkoholholdige drikker. Vinmonopolet har også fått veldig mange gode alternativer. Det har rett og slett blitt et kommersielt marked for alkoholfrie drikkevarer.

Også klubbkonseptet Morning Beat er et eksempel på dette skiftet. Annenhver tirsdag er det morgenklubb med DJ, stappfullt dansegulv og heftige rytmer fra kl 06.30 til 09 om morgenen. Helt alkoholfritt (se egen sak side ?). - Det er ikke bare avholdsfolk som går dit. Hit kommer også de kule og hippe.

- ... eh, akkurat ja - det var egentlig det neste spørsmålet mitt - terminologien din. Du vil ikke kalle deg avholds, men alkoholfri, og avholdsfolk er altså ikke kule og hippe? Hva er galt med dem? - og med begrepet? - Det er nok mine fordommer som skinner gjennom ... Jeg forbinder avholds med pietisme - og jeg er ikke pietist.

- Vet du at avholdsbevegelsen i Norge i stor grad har bakgrunn i den radikale arbeiderbevegelsen på begynnelsen av 1900-tallet?

- Nei det visste jeg ikke.

Men på tross av at avholdsfolket nå ga hennelitt andre assosiasjoner, er avholdsbevegelsen fortsatt ikke noe for Irina Lee. - Alkoholstandpunktet mitt er ikke en del av en kollektiv bevissthet - det er

et individuelt valg. Jeg ønsker ikke å bli fanebærer for avholdssaken, eller noen annen sak, fordi jeg velger å bli alkoholfri.

VRANGLÅS

Hun har motstridende tanker om avholdsorganisasjoner. Hun kjenner til Blå Kors og Kirkens Bymisjon og synes det er fint at noen tar vare på andre som de gjør der. Hun mener også det er kjempeviktig at det finnes synlige folk som ikke drikker - at det finnes rollemodeller. Men det kan fort bikke over i moralisme og mye pekefinger, synes hun, og går automatisk i vranglås når noe blir totalitært og enspora. Dessuten har hun vært så mye sjølutslettende i sitt eget liv at solidaritetsaspektet på alkoholområdet ikke appellerer til henne. Men Av-og-til har hun sans for. Den organisasjonen har markert seg på en måte som tiltaler henne.

Alkoholfriheten er altså ikke noe prinsipp. Hun vil ha frihet både til å drikke og til ikke å drikke, men klarer ikke å komme på hvorfor hun skulle få lyst til å drikke igjen. Hun har rett og slett ikke lyst. Det eneste hun savner er å være én av alle sammen blant folka sine. Som alkoholfri faller hun litt utafor.

GIR IKKE AVKALL

- Hva tror du skal til for å gjøre det å leve alkoholfritt til et attraktivt valg?

- At flere får høre de historiene jeg forteller i "Alkoholfri". Rollemoellene må bli mer synlige. Mange barn og voksne kjenner faktisk ingen som ikke drikker. I tillegg er det viktig for meg å vise hva jeg får ved å være alkoholfri - gleden, overskuddet, friheten. Det tror jeg er noe mange ønsker seg. Dermed handler ikke alkoholfriheten om å gi avkall på noe.

Hun håper også boka kan inspirere vertskap til å gjøre en innsats.

- Det er hyggelig å komme til et sted hvor verten har sørget for gode alternativer til alkohol. Og jeg blir veldig glad hvis jeg får servert min drikke i et fint glass, også om jeg velger å drikke vann!

GATELIVET

SETT GJENNOM KAMERALINSEN

Brukerne av **Sammen-sentrene** våre har fått låne med seg kameraer i jakt på de gode bildene. Nå er vinnerne kåret og en vandretstilling på trappene.

AV HANNE CECILIE WIDNES

PROFESJONELL OPPLÆRING

Gjennom Gatefoto-prosjektet har IOGT knyttet til seg Aftenposten-fotograf Ingar Storfjell. Han har kurset brukerne på Sammen-sentrene i Bergen, Kristiansand, Grimstad og Haugesund i fotografering og gitt gode råd om hva som ligger bak et godt bilde. Alle har fått tilbud om å delta i en fotokonkurranse og det har blitt kjøpt inn gode kompaktkameraer til utlån. Gjennom sommeren og høsten har mange av bildene blitt delt på Gatefotos egen Facebookgruppe.

MESTRING OG AKTIVITET

Mange av brukerne av Sammen-sentrene sliter med rusmiddelavhengighet og psykiske utfordringer. Et av målene med prosjektet har vært å bidra til aktivitet og engasjement og å oppleve mestring på nye arenaer. Prosjektet er støttet av Extra-stiftelsen med kr. 150 000.

BEDØMT AV PRESSEFOTOGRAFER

En fantastisk bonus med konkurransen har vært alle de gode bildene som har blitt levert inn. 14 deltakere har bidratt med til sammen 48 bilder og 20 kamera-er har vært på utlån. Juryen har bestått av Kjartan Bjelland (fotograf i Fædrelandsvennen), Sissel Jenssen Østrem (Daglig leder ved Sammen-senteret i Bergen) og prosjektleder Ingar Storfjell (fotograf i Aftenposten). Konkurransen ble delt i tre klasser.

1. GENERELL KLASSE
2. PORTRETTKLASSE
3. NATURKLASSE

VANDREUTSTILLING ER PÅ VEI

Alle vinnerbildene er gjengitt her i Aksent. I løpet av våren skal bildene utstiller på IOGTs Sammensentre. Følg med på IOGT i Norge sin Facebookside for å følge utstillingen rundt i landet.

VINNER - PORTRETT KLASSE
Ung jente, foto: Kenneth Solberg (Laksevåg, Bergen)

VINNER - GENERELL KLASSE
Nattbussen, foto: John Heath (Haugesund)

VINNER - NATUR KLASSE
1. Flom i fossen, foto: Bengt Taraldsen (Grimstad)

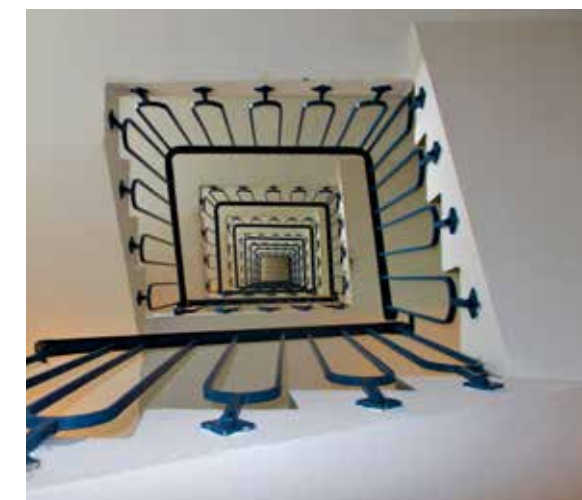
GENERELL KLASSE
2. Danser i parken,
foto: Helge Magnussen (Laksevåg, Bergen)

PORTRETT KLASSE
2. Levd liv, foto: Kenneth Solberg (Laksevåg, Bergen)

NATUR KLASSE
2. Hvitt blomst, grønn hekk, foto: Fredrik Johansson (Grimstad)

GENERELL KLASSE
3. Trappeoppgang, foto: Kenneth Solberg (Laksevåg, Bergen)

PORTRETT KLASSE
3. Plastret, foto: Helge Magnussen (Laksevåg, Bergen)

NATUR KLASSE
3. Prestekragesommer, foto: Lise Tønnesen (Kristiansand)

Ledere ønsker #METOO VELKOMMEN

Hanne Cecilie Widnes //

Liv Spjeld By //

Camilla Lynne Bakkeng //

Seksuell trakassering er mer utbredt enn vi ønsker å tro, og det ofte skjer i arbeidsrelaterte sammenkomster der det også drikkes alkohol.

TEKST: HÉLÈNE A. FORMO

Mange av oss har opplevd det; at det som egentlig skulle være en hyggelig festkveld med kolleger bokstavelig talt drukner i et hav av fyll, slibrige kommentarer fra han på regnskapsavdelingen (som aldri sier et ord ellers), hun som har bestemt seg for at nå skal sjefen virkelig få høre hva hun egentlig mener om han og andre grenseoverskridende handlinger. I verste fall ender et slikt julebord i krenkelser og skaper åpne sår som gjør det vanskelig både for ansatte og ledere i etterkant.

I kjølevannet av #Metoo-kampanjen har mange kvinner og noen menn fortalt om ydmykelser og seksuell trakassering, ofte i sammenheng der det drikkes også alkohol. Nå midt i julebordsesongen har vi spurt tre kvinnelige ledere om hvordan vi best mulig kan forberede oss.

MÅ JOBBE FOR EN ANSVARLIG RUSPOLITIKK

- Desember er en måned som fylles med mange fester og selskaper både på arbeidsplassene og i privatlivet, sier Hanne Cecilie Widnes, generalsekretær

i IOGT. - Omsetningstallene for alkohol i Norge viser at vi i desember drikker det dobbelte av det som er gjennomsnittet for resten av årets måneder.

Widnes understreker at hensikten med julebord først og fremst er å skulle ha det hyggelig sammen med kollegaer på arbeidsplassen. - Da blir det problematisk om noen ikke bør eller kan forholde seg til at det skjenkes alkohol, eksempelvis fordi de har et rusproblem. Utfordringene handler nok i størst grad om at det drikkes for mye, at mange

- Vi oppfordrer og kurser våre medlemmer i å utøve en lederstil som handler om å gi ansatte trygge og gode handlingsrom, der god tilbakemeldingskultur, tillit og respekt er viktige stikkord.

Liv Spjeld By

kan oppleve drikkepress og at mye av julebords fylla skaper mange ubehagelige situasjoner blant kollegaer og for utelivet.

BÅDE MENN OG KVINNER UTSATT

Widnes mener både menn og kvinner er like utsatt for negative følger av fylla i julebordsesongen.

- Begge kjønn kan oppleve å si og gjøre ting de angrep på etterpå, men kvinner er mer utsatte for å oppleve trakassering og overgrep. Men fylla rammer også særlig unge menn. Vi har også mye kunnskap om at mye av voldsutøvelsen mellom unge menn henger sammen med høyt beruselsesnivå både i utelivet og i private fester.

IOGT har tidligere utført en undersøkelse som viser at over 1 av 4 unge voksne i de norske storbyene mener at byen er så preget av fyll i helgene at de drar sjeldnere ut på byen enn de ellers ville ha gjort.

- Dette er tall vi må ta på alvor. Det er ikke greit at folk, uansett alder og kjønn, skal føle seg utsatt. Dette viser at vi fortsatt har en viktig jobb å gjøre både i forhold til å endre den norske drikkekulturen også i forhold til skjenketider og en ansvarlig ruspolitikk, sier Widnes.

SER ET TRENSKIFTE BLANT NORSKE LEDERE

Liv Spjeld By er nestleder i organisasjonen Lederne som har 17500 medlemmer og er daglig i dialog med topp- og mellomledere fra ulike bransjer landet rundt.

- Vi opplever et trendsifte blant norske ledere. Vårt inntrykk er at det er en stadig større bevissthet rundt hvordan

en bygger god arbeidskultur og hvilke relasjoner en har til sine ansatte. Å bygge en god arbeidskultur er noe du som leder må gjøre hele året. Gode ledere vet at det handler om å kjenne sine ansatte, også om hvordan de har det utenfor arbeidstiden, sier Spjeld By. Hun understreker at ledere har et ansvar for å tilrettelegge for at sosiale jobbarrangement ikke sklir ut.

- Vi oppfordrer og kurser våre medlemmer i å utøve en lederstil som handler om å gi ansatte trygge og gode handlingsrom, der god tilbakemeldingskultur, tillit og respekt er viktige stikkord. Gode ledere tilrettelegger for dette og vil da også lettere være oppmerksomme på ansatte som er i sårbare situasjoner, for eksempel rundt alkohol, sier hun.

TRADISJONELLE JULEBORDET PÅ HELL
Hun mener det tradisjonelle julebordet der det er raust med alkohol til sene nattetimer er på hell.

- Den yngre generasjonen har helt andre krav til arbeidslivet. De søker seg til virksomheter som har verdier de kan identifisere seg med, som engasjerer og involverer. De er sparsommelige med hvordan de bruker tiden sin og trenger ikke ha fest for å få gode jobbrelasjoner. Det utfordrer oss ledere til å tenke nytt, sier hun.

TØR Å SNAKK MED DINE ANSATTE

Det er vanskelig å tallfeste nøyaktig hva rus på norske arbeidsplasser koster det norske samfunnet årlig, sier Camilla Lynne Bakkeng, fagleder ved Akan kompetansenter. Men Bakkeng peker på noen av de negative konsekvensene ved alkohol og rus.

- Det kan være fravær, ineffektivitet, tap av omdømme, merarbeid for kolleger,

mistillit og bekymringer. Dette koster arbeidslivet både i form av slitasje på arbeidsmiljø og i tapt drift, sier hun.

Alkohol og rus finnes i alle bransjer – offentlig som privat, og i både små og store virksomheter. Men Bakkeng sier det er en høyere andel med risikofylt forbruk i bransjer som har alkohol mer tilgjengelig, som restaurant- og utelivsbransjen. - Av den grunn har vi en spesiell satsning mot denne bransjen.

VIKTIG MED VERKTØY

Hun mener mange arbeidsgivere tar temaet på alvor og integrerer det i sitt øvrige helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid, samt i sitt kontinuerlige arbeid med bedriftskultur og omdømme.

- Vi er daglig ute i norske bedrifter, der vi kurser ledere og HR-personell i å ta samtaler med ansatte man er bekymret for, og i hvordan bedriften kan forebygge rus- og avhengighetsproblematikk. Det er også mange som ikke snakker om dette, eller tar tak i det, fordi de ikke vet hvordan de skal håndtere tematikken eller fordi de tenker at det ikke gjelder hos dem.

Hun mener #Metoo-har vist at trakassering er mer utbredt enn vi ønsker å tro, og at det ofte skjer i arbeidsrelaterte sammenkomster der det også drikkes alkohol.

- Denne kampanjen forsterker behovet for tydelige holdninger og en åpenhetskultur i arbeidslivet. Ha en tydelig policy for hvordan du håndterer saker. Det gir trygghet og forutsigbarhet i form av at alle vet hva som gjelder i jobbrelaterte situasjoner der vi drikker alkohol sammen, samt hvordan ugreie situasjoner skal håndteres.

DEN STORE ALKOHOLGÅTEN

De yngste ungdommene i Europa **driker stadig mindre alkohol.** Og det på tross av helt ulik alkoholpolitikk. Forskerne klør seg i hue. De ser ingen mønstre, og forstår ikke hva som skjer.

TEKST OG FOTO SIDSEL SKOTLAND

– Jeg tror ikke på de alkoholspesifikke forklaringene på hvorfor ungdommen stadig drikker mindre. Vi kan se det i hele Europa på tross av helt ulik alkoholpolitikk. Det er noe større på gang, mener Jonas Raninen, som en ettermiddag i november møtte Pål Isdahl Solberg og Hilde Pape til paneldebatt på Kulturhuset i Oslo. Anledningen var seminaret "Unge drikker mindre – hvorfor og hva gjør de i stedet?" der Solberg og Kirsimarja Raitassalo fra Finland inn-

leda (se faktaboks). Begge kunne med full dekning i nyere forskning slå fast at vi over hele Europa ser en helt ny trend: De yngste ungdommene drikker stadig mindre alkohol. Vi ser også en generell nedgang i risikoferd i denne gruppa, og det finnes ikke noe mønster for forskerne å navigere etter. De forstår rett og slett ikke hva som skjer. I Norden er nedgangen størst i Island og minst i Danmark. Men alle steder er tallet på de unge ungdommene som aldri har druk-

ket gått opp, tallet på de som drikker regelmessig og tallet på fylledrikking gått ned. Og dette på tross av at foreldra drikker mer og på tross av helt ulik alkoholpolitikk fra land til land.

NEDGANG TROSS LAVERE AVGIFTER

Og politikken er virkelig ulik – også her i Norden. I Island har det blitt satsa kraftig på forebyggende tiltak de siste åra, der portforbud for tenåringer har vært et av de kraftigste virkemidlene.

Resultat: Ungdoms alkoholbruk har gått betydelig ned. I Finland ble alkoholen mye billigere i 2004 da myndighetene harmoniserte avgiftene mot Estland for å få bukt med smugling. Resultat: De voksnes alkoholforbruk økte betydelig omtrent over natta. Og ungdommen? De lot seg ikke affisere: Også i Finland fortsatte – og fortsetter – ungdommens alkoholforbruk å gå ned, om ikke så mye som i Island.

– Kurven for ungdomsdrikking og voksendrikking går i ulik retning for første gang. Den skilte lag ved år 2000. Dette er en gåte! sier Hilde Pape.

ULIKE FORKLARINGER

Det er framført mange mulige forklaringer: Alkohol oppfattes som lite tilgjengelig, det er en bedre håndhevelse av loven, generasjonskløften er mindre, foreldre har mer oversikt over hvor og med hvem barna deres er, endring i fritidsaktiviteter mot mer digital teknologi og dermed mindre samvær med venner (her peker noen funn i motsatt retning: Raitassalo viser nemlig at unge i Norden er mer sammen med venner enn tidligere, men drikker likevel mindre – et helt nytt fenomen, påpeker hun). – De ulike forklaringene kunne like gjerne vært forklaringa på det motsatte, sier Pape.

– Vi ser en utsatt debutalder – men vet ikke hvorfor. Vi vet heller ikke sikkert om 18-20-åringene drikker mindre. Denne gruppa vet vi lite om fordi de

ikke fanges opp av skoleundersøkelser og er vanskelige å nå med voksenundersøkelser.

Raninen antyder at noe av forklaringa kan være at barndomstida er forlenga – at "17 er det nye 15". – Vi ser også at færre 18 åringer tar førerkort, påpeker han. Hilde Pape er enig i at det er et interessant perspektiv, men at det har vært alt for store endringer bare de siste fire åra til at det kan skyldes det. En forlenga barndomstid er en type kulturell endring som trenger mer tid på seg for å bli synlig, mener hun.

VIL IKKE AVSKRIVE ALKOHOLPOLITIKKEN

Solberg er enig med Raninen at det er noe større på gang, men kjøper ikke helt at alkoholpolitikken ikke spiller inn. Han er overbevist om at den har en betydning, men at det er noe annet som spiller en større rolle. Pape vil heller ikke avskrive alkoholpolitikken, men påpeker at i ulike land kan de alkoholpolitiske elementene ha mer eller mindre betydning. – Kan det være at når veldig mange faktorer plutselig treffer hverandre på én gang så kan det gi store utslag på veldig kort tid? undrer hun.

Men noen mønstre finnes fortsatt, understreker Pål Isdahl Solberg. Talla fra Nova viser tydelig at det er stor sammenheng mellom opplevd økonomi i familien og alle risikofak-

storene som er med i undersøkelsen – også alkohol og rusmiddelbruk. Økonomi har altså stor innvirkning. – Marginale grupper drikker mer – og kulturelle endringer kommer også ofte sist til marginale grupper, supplerer Pape, og innrømmer nok en undring: – Det undrer meg at vi er så forbløffa over at ungdom flest drikker mindre, mens vi aldri er forbløffa over økning. Vi tenker at ungdom bare blir verre og verre.

Seminaret "Unge drikker mindre – hvorfor og hva gjør de i stedet?"

ble arrangert av Pop-Nad, Nordens velfärdscenter i samarbeid med Norden i Fokus

Innledere: **Kirsimarja Raitassalo**, alkoholforsker ved Institutt for helse og velferd i Finland (THL) la fram noen resultater fra en helt fersk undersøkelse om unges alkoholforbruk i Norden.

Pål Isdahl Solberg, foreleser ved Høgskolen i Sørøst-Norge, tidligere generalsekretær i Ungom & Fritid – Landsforeningen for fritidsklubber og ungdomshus, la fram tall fra blant annet Novas ungdomsundersøkelse 2011-2016.

I panelet: **Jonas Raninen**, alkoholforsker ved Centralforbundet for alkohol- og narkotikaopplysning (CAN) i Sverige og ved Karolinska instituttet. **Hilde Pape**, alkoholforsker ved Folkehelseinstituttet i Norge og **Pål Isdahl Solberg**.

VELLYKKET HISTORISK UTSTILLING OM IOGT I INDRE NORDFJORD

IOGT Stryn presenterte både det gamle og det nye IOGT på Strynemessa i år.

AV BERIT LYSLO CONCHA

For eit par år tilbake starta vi å tenke i tankar om å samle inn det vi kunne finne av gamle IOGT-minner, protokoller som vi visste låg rundt om på ulike stader i kommunen vår. Vi hadde fått tips om at noko låg på Utvik skule og at dei ikkje visste heilt kva dei skulle gjere av med dei.

FANT PROTOKOLLER

Lite visste vi då om at det var både protokollar frå både Barnelosjen, voksenalosjen "Fred", distriktslosjen i Nordfjord og studieringen i regi av storlosjen, så vi vart kjempeoverraska da vi byrja å gå gjennom kassene vi hadde fått. Her var og medhøyrande regaliar, klubber, to flotte faner og mykje IOGT-historie mellom mange permar. Ikkje minst lagsblada som dei handskreiv er kjelder fulle av fantastisk lyrikk og historier frå ei tid med brennande engasjement og god porsjon idealisme.

LOSJEKOFFERT

Noko seinare kom vi også over ein losjekoffert i Oppstryn, med ulikt innhald i fleire regaliar, protokollar, songbøker osv. Som sagt var dette det vi hadde da vi begynte å forme utstillinga vår.

I august fekk vi eit innspel på om ei utstilling på Strynemessa kunne vere noko for oss! Strynemessa starta for oss torsdagen med oppsettinga av standen, med nokre hektiske timar for å få alt på plass

I løpet av desse dagane hadde vi mange innom standen vår, gamle IOGT-medlemmar frå Verdal i Nord til Sandnes i sør, frå fleire stader på Nordmøre, Sunnmøre og Oslo. Fleire av desse kunne fortelje om mykje moro og kjekke minner frå losjetida.

GLEDELIG

For nokre var det både gledeleg og overraskande å oppdage at vi endå har eit IOGT-lag att i Stryn kommune. Og på grunn av medieomtalen vi fekk i lokal avisa fekk vi plutsleg fleire protokollar frå andre nedlagde losjer i hende under utstillinga, gamle medlemmer har bidrege med bilete til utstillinga. Ein del av bilda har vi likevel henta frå boka I.O.G.T i Nordfjord og Nordfjord distriktslosje 1892-1950, gjeve ut av Nordfjord distriktslosje. Det blei og overrekk eit bilde frå Losjen på Fjelli under fyste dag på utstillinga - overrasking, men kjempekjekt.

Olav Langeset og Agathe Zoe Sunde på utstillingen.

FOTO: BERIT LYSLO CONCHA

Vi har fått utruleg mykje positiv respons på denne utstillinga, og ser ikkje vekk frå at vi gjer noko liknande att.

Særs gledeleg er det å sjå engasjementet til dei eldre medlemmane som vi kanskje har kjent litt på att vi ikkje alltid når heilt inn til med det aktivitetstilbodet IOGT har her i Stryn. Vi vil forsette det prosjektet vi har starta på med skanning og registrering av ting og tang frå nedlagde losjer i vårt distrikt, vi har snakka med fylkesarkivet om at dei kan legge ut på nett det som blir skanna slik at interesserte kan få lese protokollane samtidig som vi får bevart dei.

BYGGE BRO

Vi har under denne utstillinga gjort oss opp nokre tankar om korleis vi vil prøve å bygge ei bru mellom det gamle og det nye IOGT og vil takke alle som har bidrege med bilde, gode historier og hjelp til praktiske ting. Utstillinga gjekk over all forventning. Er det nokon som veit om ting som ligg å støvar på eit loft eller i ein kjeller ein plass, nøl ikkje med å kontakte Agathe Zoé Sunde som er leiar i Stryn IOGT, eller Olav Langeset som er leiar for Sogn og Fjordane IOGT.

"Lykkefisk", tegnet av //
Jan Arild Gundersen, var
med og la grunnlaget for
Cey-Nor-prosjektet.

50 år i utvikling

Den **3. oktober 1967** samlet norsk ungdom inn nær en halv million kroner til et utviklingsprosjekt i landsbyen Thoppukkadu på Karainagar, midt i et fiskeridistrikt helt nord i Sri Lanka.

AV TROND AASLAND

Innsamlingen var et svar på en bevilgning fra Direktoratet for utviklingshjelp, NORAD. Faktisk var det slik at NORAD bevilget 221.000 kroner til et fiskeri- og båtbyggeprosjekt i Sri Lanka, men tilskuddet forutsatte at NGU (dagens Juvente) kunne stille til rådighet et minst like stort beløp.

UNGDOMSAKSJON

Innsamlingen ble gjennomført under navnet Ungdomsaksjonen mot sult, og vakte oppsikt. Etter den første aksjonen fulgte nye innsamlinger som ga enda bedre resultater. Over en periode på åtte år ble det samlet inn fem millioner kroner. Det skjedde med deltakelse fra en rekke norske ungdomsorganisasjoner. De mest kjente begrepene fra disse aksjonene er "Lykkefisk" og "Te for 10". Pakker med te fra Sri Lanka ble solgt både på dørene og i butikkene.

2000 ARBEIDSPASSER

På midten av 1970-tallet var det investert om lag 7,5 millioner kroner i prosjektene i Sri Lanka. Det svarer til godt over 40 millioner med dagens kronekurs. Midlene var brukt til å reise et båtbyggeri, en fiskegarnfabrikk, foredlingsanlegg for fisk

Ceylon-komiteen anno 1967: //
Fra venstre: Aage Wiik, Ragnar Kristoffersen,
Arne Fjørtoft, Alf-Cato Gaaserud og Jan Arild
Gundersen. Også Steinar Opstad var
med i komiteens arbeid.

og reker. Det var bygd både fryseri og isfabrikk, mekanisk verksted for motorer og åpnet et helsesenter. I løpet av et drøyt tiår ble det skapt rundt 2000 arbeidsplasser og produsert om lag 800 fiskebåter.

I forlengelsen av prosjektet var det også satt i gang en rekke andre aktiviteter for å gi folk et bedre liv, blant annet husbygging, elektrisitet og bedre tilgang til rent vann. Det ble gitt opplæring i ulike former for håndarbeid, og det ble startet Godtemplarungdomslag, nærmest

etter svensk-norsk modell.

CEY-NOR

Engasjementet i Sri Lanka, kjent som Cey-Nor-prosjektet, var ikke uten vanskeligheter, men det ga resultater og fungerte som en vitamininnsprøytning for NGU, IOGT og søsterorganisasjonene i blant annet Sverige og Island. Ungdom med evner og pågangsmot påtok seg store oppgaver, både praktisk og administrativt. Det skjedde i en tid da forståelsen for å redusere gapet mellom land i nord og sør var på vei oppover på den politiske dagsorden. NORAD hadde sett dagens lys

tidlig på 1960-tallet, og det ble etter hvert lagt til rette for at bistandsarbeid kunne drives gjennom flere kanaler, også gjennom frivillige organisasjoner. Cey-Nor ble et pioner-prosjekt. 50 år etter kan vi slå fast at NGU (Juvente) var forut for sin tid og tok en viktig posisjon i en tidlig og formende fase av norsk bistandshistorie. Ikke minst banet etableringen av Cey-Nor vei for et ungdommelig og folkelig engasjement, det vi i dag betegner som det sivile samfunns viktige rolle i utviklingsarbeidet.

UNG MANN FRA JAFFNA

Mye hadde skjedd siden en ung mann fra Jaffna, Anthony Rajendram, steg i land i Bergen en vårdag i 1956. Hans ambisjon var å studere moderne fiskerier i Europa. Kunnskapene han ervervet ville ha omsette i et prosjekt for å modernisere fiskeriene i hjemlandet. Han må tidlig ha kommet i kontakt med IOGT, for han deltok på et kurs i IOGT-regi ved Lillehammer allerede i 1958. I Stavanger kom han i kontakt med Arne Fjørtoft. I NORAD hadde Anthony fått beskjed om at planene han skisserte, var interessante, men han måtte også skaffe fram en samarbeidspartner. "Finn en organisasjon som er interessert", lød oppfordringen.

I august 1964 deltok Anthony på NGUs landsmøte i Sauda. Her snakket Arne Fjørtoft varmt om muligheten til å gå foran og sette et eksempel - for en mer rettferdig verdensorden. Landsmøtet sa seg beredt til å gå inn som garantist overfor NORAD. I løpet av de to neste årene ble det samlet inn en del midler, og det ble arbeidet med en prosjektsøknad og lagt planer for en mer omfattende innsamlingsaksjon og et forpliktende framtidig engasjement i Sri Lanka.

LANDSMØTE I BODØ

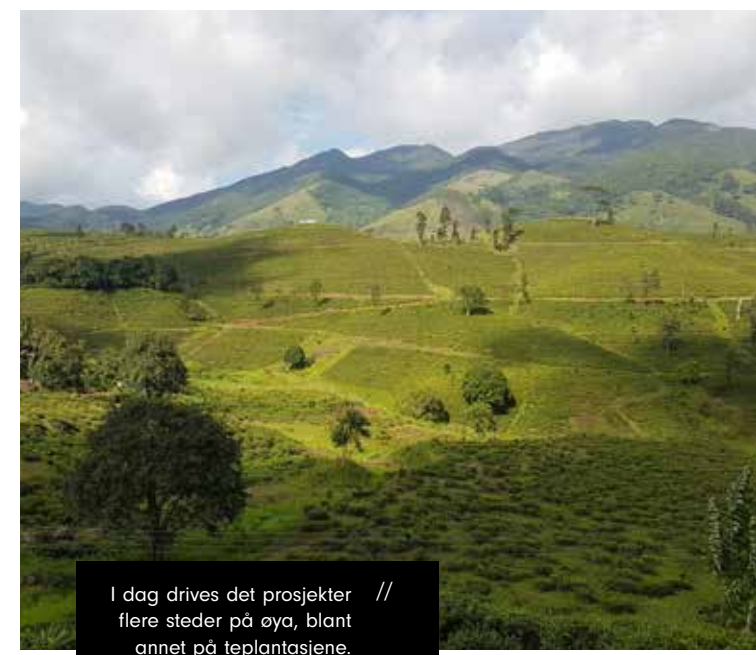
Sommeren 1967 var NGU samlet til landsmøte i Bodø. Det var nå valget måtte tas; satse i Sri Lanka eller la det være. Landsmøtet ga grønt lys, og dermed fulgte både to Lykkefiskaksjoner med salg av såkalte andelsbrev og seinere flere Te for 10-aksjoner. Det ubetinget vellykkede spranget fra vedtak til handling må i stor grad tilskrives arbeidet som ble lagt ned i NGUs Ceylon-komite. Komiteen ble ledet av Arne Fjørtoft, og besto også ellers - uten unntak - av personer stor faglig dyktighet, ikke minst innenfor kommunikasjon og organisasjonsarbeid. Samarbeid med andre organisasjoner foregikk under paraplyen Ungdomsorganisasjonen mot sult.

Arne Fjørtofts engasjement for Cey-Nor kom til å strekke seg over 15 år, og Sri Lanka kom til å bli arena for en vesentlig del av hans lange arbeidsdag for å skape en bedre verden. Den pågår fremdeles.

FORUT STIFTET I 1981

I andre halvår 1980 var alle kontrakter med NORAD oppfylt. Framtida for Cey-Nor-prosjektet ble vurdert både av NORAD og IOGT-organisasjonene i Skandinavia. Planer for et nytt prosjekt, som på sikt kunne bli en ny hjørnestein i bistandsarbeidet, ble skissert, og det ble tilrådd å danne et nytt, fell-

es organ for utviklingsarbeidet. Dermed var forutsetningene skapt for det som 28. april 1981 skulle etableres med navnet FORUT - Solidaritetsaksjon for utvikling, der både IOGT i Norge, Juvente og Juba er stiftere. Helge J. Kolstad ble valgt til FORUTs første styreleder, og på ettersommeren samme år ble Terje Heggernes ansatt som FORUTs første generalsekretær.

I dag drives det prosjekter //
flere steder på øya, blant
annet på teplantasjene.

VIL FÅ FREM DE GODE HISTORIENE

IOGT har alltid arbeidet med kommunikasjon, og nå har vi også fått vår første kommunikasjonsleder.

AV JAN TORE EVENSEN

Hélène A. Formo ble ansatt nå i høst for å styrke både det arbeidet som de enkelte prosjektene gjør, og hele organisasjonens kommunikasjon fremover.

GOD KOMMUNIKASJON HANDLER OM TROVERDIGHET

IOGT kjente hun litt fra tidligere. Hun husker barnebladet Magne fra barndommen, og Juvente har hun fått kjennskap til gjennom sine tenåringsbarn. – God kommunikasjon handler om å ha og opparbeide seg troverdighet, svarer hun raskt når hun får spørsmålet om hvordan hun vil definere det. - Det handler om å inngå tillit, skape mulighetsrom og være i stadig kontakt med omgivelsene. Vi lever i en hverdag der det meste er i stadig endring. Det er spennende, men også krevende, nettopp fordi en med jevne mellomrom må ta en fot i bakken for å sjekke at en er i takt med virkeligheten. Det finnes mange eksempler på organisasjoner og virksomheter som har vært langt fremme, men som ikke klart å følge med på utviklingen. Se bare på Kodak eller Nokia, sier hun.

For oss i IOGT er det viktig at vi hele tiden er oppdatert på den seneste forskningen, og har et nært samarbeid med andre fagfolk på feltet. Det gir oss ny kompetanse og styrker troverdigheten her.

SNAKKE SAMME SPRÅK

- Vi som arbeider med kommunikasjon snakker mye om etterlatt inntrykk. IOGT som jobber veldig bredt på mange felt har en utfordring når det handler om å fremstå enhetlig. Da er det viktig at alle i organisasjonen snakker samme språk, og at vi bruker de riktige ordene slik at vi blir både forstått på riktig måte og at det er en viss gjenkjennelighet i budskapet.

"Bruk kun fortid når det gagnar fremtid", sa faren hennes mange ganger under oppveksten. Det mener hun er et godt råd også når det gjelder en gammel organisasjon som IOGT. - Organisasjoner blir ofte opptatt av å fortelle hva de gjorde bra før i tiden. Det er viktig å ha historien med seg, men man kan ikke forbli der. Det ser ut som om IOGT har forstått dette, og det blir spennende å være med om den videre utviklingen.

BRED BAKGRUNN

Til IOGT kommer hun fra en rådgiverstilling i Trygg Trafikk. Tidligere har hun også jobbet som kommunikasjons-sjef i Fairtrade og Opel Norge, vært innom Kirkens Nødhjelps informasjonsavdeling, samt flere år som journalist. - Det er viktig for meg å arbeide med noe jeg kan stå for, og som er i samsvar med mine verdier, forteller hun. - Og rusforebygging er noe av det viktigste som vi kan arbeide med. Jeg har selv hatt fire tenåringer hjemme, og ser dette godt fra foreldresiden. Jeg heier på ungdommen, sier hun. - Men vi foreldre må stå opp og være gode rollemodeller.

Førsteinntrykket av IOGT er godt. Til nå har hun blitt godt kjent med staben i Torggata og har vært på FORUT-seminar og på noen av de politiske møtene som har blitt holdt. - Det er mye kompetanse i organisasjonen, og jeg har blitt tatt godt imot. Etter hvert ser hun frem til å møte flere av organisasjonens tillitsvalgte ute i landet. - Jeg tenker at grassrotarbeidet er helt avgjørende for en organisasjon som IOGT. Det gjøres fantastisk mye bra arbeid på frivillig basis rundt om i landet og en er helt avhengig av dugnadsånden for å spre det viktige forebyggingsbudskapet. Jeg gleder meg til å møte alle ildsjelene, sier hun.

MÅ SKAPE ALLIANSER

Med bred bakgrunn fra ideelle organisasjoner har hun sett den norske frivilligheten fra flere sider. - Norge har en rik flora av og gode tradisjoner med frivillige organisasjoner. I fremtiden blir det nok utfordring å jobbe mer på tvers. Hun tror dette er noe som det offentlige også vil ønske seg. At IOGT er samlokalisert med organisasjoner som Actis og Av-og-til i Torggata ser hun positivt på.

- På andre felt i samfunnet snakker man i dag mye om delingsøkonomi, og det er nok noe som også vil gjøre seg gjeldende for frivillige organisasjoner, fortsetter hun. - Det kommer stadig flere aktører til som vi må forholde oss til. IOGT må være åpne for å samarbeide med flere, og bygge allianser, mener hun.

Hun kommer fra en samfunnsengasjert familie, og har alltid vært opptatt av å gjøre noe med urettferdighet i samfunnet. Engasjementet for å gjøre noe med rusproblemene kommer også inn her. Sammenhengen mellom rus og fattigdom er klar på flere områder. Når hun ikke jobber liker hun å holde seg i aktivitet med padling på fjorden og mange ski og løpeturer i Osloområdet. Yoga og spontane reiser er også noe som holder henne i aktivitet. Med fire barn og ektemann har hun ingen fritidsproblemer.

FINNE DE GODE HISTORIENE

- Utnytt meg, er utfordringen hennes til slutt til medlemmer rundt om i landet. - Vi trenger både de gode historiene og de utfordrende historiene for å sette agenda og få større synlighet.

Skogblomsten JUBA

har gjennom en årrekke satt opp store musikalene i Lørenskog. I år var det historien om Aladdin som avdelingen gikk løs på.

ALADDIN

- SPENNING OG MYSTIKK, LATTER OG MUSIKK

AV DAG ENDAL

"Jeg skal bli rik. Få flust med penger. Jeg går over lik for det jeg trenger. Snart er all makt i mine hender. Ta deg i akt, for - mine venner - snart er lampen min".

Det synges for fullt i gymsalen på Solheim skole. Det er tidlig en lørdag formiddag, men Lara, Ingri og Sara har allerede fullt trøkk på sangnummeret sitt. Her skal det ikke bare synges, det skal leveres, - som det så fint heter i talentprogrammene på TV. Dette vet de tre jentene alt om. De har stått på scenen i store forestillinger flere år allerede, på tross av at de bare er i 16-årsalderen.

JULETRADISJON

Skogblomsten JUBA, som er en av avdelingene i barneorganisasjonen til IOGT, har gjennom en årrekke satt opp store musikalene på Lørenskog hus og Triaden. Mange av dem har vært kjente og kjære; Egners og Astrid Lindgrens historier, Løvenes konge, Jungelboken osv. Kjente figurer og melodier som både foreldre og besteforeldre har ønsket å viderefordre til sine små.

Det er mange i Lørenskog som har hatt som juletradisjon og førjulsgave å gå sammen på Skogblomstens musikalene.

"Vi er spente på hvordan det går denne gangen", sier Grethe Wiik, leder for Skogblomsten og den som holder i alle trådene bak i kulissene. «I år har vi valgt Aladdin som forestilling. Den er ikke kjent av så mange, og den har heller ikke de kjente sangene som alle kan nynne på. Men det blir en like flott forestilling som tidligere år», lover Grethe til alle som måtte lure.

RADARPARET LENA OG KNUK

Det er i samspillet mellom Lena og Knut at nøkkelen til suksess for Aladdin-forestillingen ligger. Derfor stikker de regelmessig hodene sammen under øvingen på Solheim skole, et par minutter nå og da mens de unge skuespillerne venter tålmodig på neste instruks.

Knut Løken er musikalsk ansvarlig for forestillingen. "Vi har en ekstra utfordring for ungdommene denne gangen", sier Knut. "Dette er ukjente låter for de fleste, så vi kan ikke bare

be skuespillerne om å øve med innspillinger på YouTube slik som tidligere år.

I tillegg er låtene skrevet av en erfaren jazzmusiker og orkesterleder, Helge Sunde, og de inneholder en del klanger og vendinger som kanskje er uvant for mange. Men barn og unge er ikke forutinntatt; de lærer det de får i oppgave".

Lena Edvardsen har sitt andre år som instruktør for Skogblomstens barneteater. Hun har erfaring fra barneteater i hjembyen Tromsø, er utdannet skuespiller fra London og lever nå av oppdrag som skuespiller og instruktør.

"Det er veldig takknemlig å jobbe med de unge skuespillerne i Skogblomsten! De er erfarne, de vet hva som skal til, og de er flinke til å ta instruksjon. Samtidig er de kreative. Når jeg trenger å fylle inn med et dansenummer, tar noen av jentene litt øving på gangen, og vips har vi en koreografi vi kan legge inn".

Grethe Wiik instruerer //

GRETHE WIIK - DEN USYNLIGE SJEFEN OVER ALLE SJEFER

AV DAG ENDAL

Du ser Grethe Wiik bare et par korte minutter i forestillingen, før den begynner, når hun ønsker velkommen. Da kan det se ut som om Grethe bare har en liten bi-rolle i Skogblomsten. Så feil går det an å ta!

En forestilling med Skogblomsten JUBA er en stor bedrift å holde styr på. Rundt 30 barn. En støttegruppe av foreldre på kanskje 30-40 voksne. Pluss ektemannen Roy. Åtte musikere. En musikalsk leder og en instruktør. Kulisser. Manus. Kostymer. Lørenskog hus og kommunen. Billetter og plakater. Inntekter og utgifter. Øvinger og lokaler. Og lista er enda mye lengre.

MANGE FRIVILLIGE HJELPERE

Heldigvis har Skogblomsten veldig mange gode frivillige hjelpere og støttespillere, folk som sprudler av energi, som tar oppgavene sine på alvor og som gjør det de skal og vel så det. Det er ikke mange barneteater som har slik en gjeng av frivillige medhjelpere. Vel og bra, men noen må holde styr på alt dette. Der har du Grethe! Hun sitter midt i alt dette, rolig som alltid, og trekker i trådene.

110 PROSENT TIL STED

Under forestillingen er hun helt usynlig, men 110 prosent til stede. Rett bak sceneteppet på høyre kant av scena. Der står hun med manus, penn og et strengt blikk. Ja, Grethe Wiik kan være veldig streng. Et øyeblikk. Og kanskje ett til. Men alltid ligger smilet og omsorgen og hjertevarmen på lur.

Etter flere tiår som leder av Skogblomsten og lærer i Lørenskog kommune, er organisering og barn to tema som Grethe kan til fingerspissene. Det skal godt gjøres å finne maken, enten man leter innenfor kommunen eller utenfor Lørenskogs grenser. Når det er øving eller kaos minutter før sceneteppet går opp, og alle roper Grethe! Grethe! Grethe! - da er Grethes rutine og ro redningen. Uten henne hadde det verken blitt ånd eller lampe, Aladdin eller musikk, dans eller sang, Jungelbok eller Løvenes konge - til glede for små og store, år etter år.

Yanga på skulderen //
til onkelen sin

DISCO

FØR BARNEHAGEN

Kule rytmer, pulserende discolys, såpebobler, fullt dansegulv, kaffe, juice, generasjoner på tvers og lekekrok med tegnesaker. Det er tirsdag og **Morning beat**.

FOTO: SYNNE DAHL
TEKST: SIDSEL SKOTLAND

Grønne ballonger viser vei langs mørke, uhyggelige og trafikkstøyete Hambrosgate i Oslo sentrum. Plutselig åpenbarer det seg i den lange, dystre, grå murfasaden ei dør på vid gap med flommende lys ut på gata. Og en helt annen støy når oss: tunge beat. I trappa ligger konfetti, i taket henger ballonger. Musikken er nesten ugjenomtregelig, og klokka er 07. Det er ikke slutten på en fest, det er begynnelsen. Dansegulvet er i ferd med å fylles med glade morgenfulger – noen med kunstferdig glittermaling i ansiktet. De er ikke her fordi de likevel står opp så tidlig – de har stått opp tidlig fordi de skulle hit.

ALLE ER EDRU OG ALLE DANSER

Dansegulvet fylles fort opp. Mange har med ungene sine - de danser rundt med øreklokker, for musikken kan være i tøffeste laget for små ører.

- Er det gøy her? spør jeg Yanga (2,5 år). I den høye lyden klarer jeg ikke

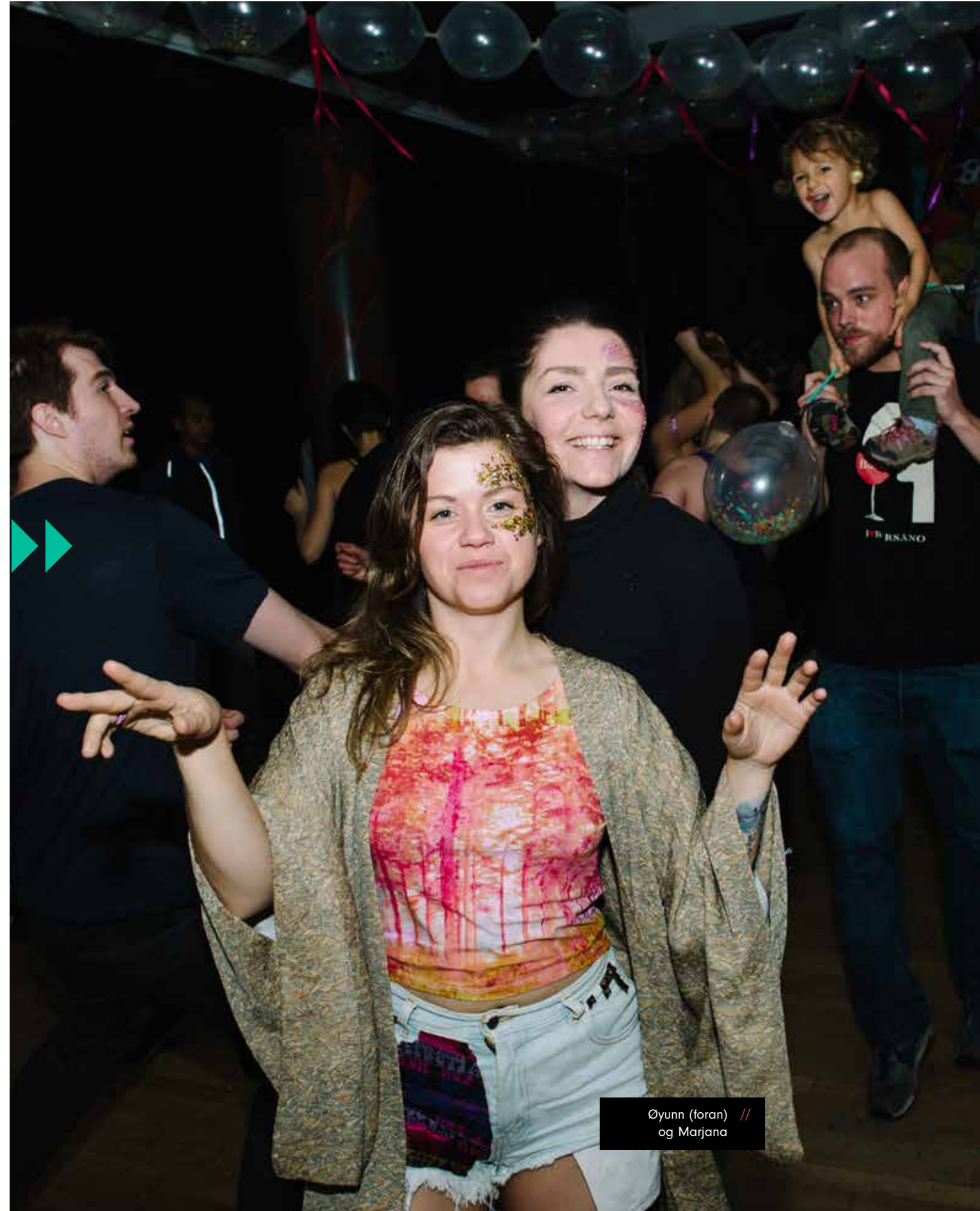
høre hva han svarer, men mamma Jessica forteller at da hun vekka han i morges og spurte om de skulle dra på den dansefesten de var på for to uker sia før barnehagen, jubla han "Ja!!". Sjøl har hun vært her tre ganger. Flere vi treffer har vært her hver eneste gang.

Jessica fikk høre om stedet av venner. 31-åringen kom nylig hjem til Norge etter 12 år utenlands, og syntes det var litt nedtur – inntil hun oppdaga Morning beat. - Dette er det beste initiativet i Oslo!! Hit kan jeg komme for å danse, hit kan jeg ta med han. Det er en helt annen stemning her enn på andre dansesteder jeg har vært i Oslo. Både fordi det er barn med og fordi det ikke er alkohol. Hit kommer folk bare for å danse. Oppløpet til en bra fest kan fort råtne fordi folk blir fulle eller bare setter seg for å være observatører. Sånn er det ikke her. Her er alle edru og alle danser. Jeg tenkte først at det var umulig at folk er

edru på et sted som dette - men det var det altså ikke! Dette konseptet er veldig originalt - har aldri opplevd noe liknende i Norge.

KOMMER TILBAKE

Augusta er 6 år og går i 1. klasse. Om en time skal hun på skolen, men først vil hun danse litt mer. Hun og mamma Marte har ikke vært på Morning Beat før, men Augusta er helt klar på at hit vil hun tilbake. Marte (37) håper de skal få det til - for henne var det i tøffeste laget å stå opp så tidlig. Men det var definitivt verdt det. - Opplegget her er veldig bra, jeg ble imponert. Jeg er mest vant til dansing på kveldsdiskoteker og fester, men det er fint å kunne utfordre seg sjøl og sjølbevisstheten sin litt. Det er ingenting som assosieres til rus her, og det er en fin ting å lære barn at dansing ikke trenger å ha noe med rus å gjøre for voksne heller.

Øyunn (foran) //
og Marjana

DANS UTEN RUS

Folka bak Morning beat bruker ikke penger på annonsering. Ei Facebookside er det eneste, og det er først og fremst jungeltelegrafen som gjelder. De vi snakker med har hørt om morgenfesten av venner eller familie. Og sjøl inviterer de andre med. På denne måten når de vidt og bredt.

STORT ALDERSSPENN

Hit kommer alle mulige slags folk, forteller Øyunn Iversen. Gamle ravere, tidligere rusmiddelavhengige og menn i dress som ikke vil ha inngangsstempel fordi de skal på en veldig straight jobb. Aldersspennet er fra 2-50 år, men hovedgruppa er nok rundt 30 år. Et punkt i livet mange føler for en litt annerledes livsstil enn de hadde. Med fast jobb og barn blir det mindre uteliv om kvelden og drikking blir mindre aktuelt. Da er Morning Beat et flott alternativ. Og folk griper virkelig dette alternativet begjærlig. Hver gang kommer det mellom 150 og 250 danseglade morgenfugler, og Øyunn forteller at mange er gjengangere, og mange tar med barna sine gang etter gang.

De pleier å ha barnehage her så de voksne kan danse litt for seg sjøl også, men i dag er hun som tar seg av barna bortreist, så de må klare seg med tegnesaker, såpebobler og egne foreldre.

FRA LONDON

Det var Marjana Bøstrand som kom til Norge med ideen - en ide basert på Morning GloryVille fra London og som hun sammen med andre kreative mennesker realiserte i Oslo i fjor høst. Navnet ble Morning BEAT - frokost RAVE, og Øyunn ble en del av prosjektet få uker etterpå, og er nå Co-founder sammen med Marjana og Paul White. Øyunn er 28 år, og til daglig jobber hun som festival- og prosjektleder i sitt eget firma Kunst FTW og studerer ved Emergence. Der tar hun utdanning i moderne prosjektledelse.

- Morning beat legger vekt på fellesskap og det å kunne være seg sjøl. Når rus er involvert blir det ofte falsk samhold. Hit kommer folk for å oppleve ekte samhold og danse til kul musikk uten påviking

av annet enn naturlige endorfiner. I dag er det Beryl Diane og Anders Lyngen som står for musikken.

Øyunn kaller det et helsebevisst klubbkonsept, og da snakker hun både om psykisk og fysisk helse - bevissthet gjennom dans, bevegelse og kosthold. For du kan få frokost her også - sunn og god frokost.

- Har dere tenkt på muligheten for å arrangere alkoholfri rave-klubb om kvelden?

- Ja, vi har en plan om å starte et rusfritt kveldskonsept med dans og gode alkoholfrie drinker. Kanskje får vi det til allerede til våren.

Det gleder vi oss til vi som synes det er i overkant tøft å stå opp før klokka 06. Men når vi går ut i grålysninga og høstregnet etter festen og møter folk, trøtte i øya, på vei til jobb, smiler vi fra øre til øre - og det på tross av den grytidlige oppstandelsen. Hjertet slår en helt annen morning beat i dag enn det pleier.

I OGT-LEDEREN //

I OGT TRENGS I NARKOTIKA-DEBATTEN

Det er ein aktiv debatt om **narkotikapolitikk i Noreg** i dag - og der bør også me vere meir aktive med våre stemmer.

I slutten av oktober hadde Sentralstyret eit fellesmøte med resten av IOGT familien - der styra frå Juba, Juvente, FORUT og IOGT møttes. Fellesmøte mellom alle organisasjonane er både veldig hyggelig, men ikkje minst viktig. På denne måten kan me løfte særskilte saker som me alle er opptekne av og kan jobbe felles om. Denne gongen var tema for fellesmøtet narkotikapolitikk i Noreg og internasjonalt.

Det er venta at det i denne Stortingsperioden vil bli ei politisk behandling av narkotikapolitikk i Noreg, og reform eller ny strategi har blitt etterspurt frå nokre interessegrupper. Det er viktig å sette fokus på både dei helsemessige og sosiale problema ein ser blant brukarar i dag, og det er ingen tvil om at mange har det vanskeleg og at det trengs tiltak for å nå ei sårbar gruppe. Spørsmålet er derfor korleis ein best skal respondere på desse utfordringane.

Eit viktig perspektiv i denne debatten må vere forebygging - slik IOGT tenker også om alkohol. Det betyr ikkje at me ikkje skal gjennomføre tiltak for brukarar i dag, men det betyr at debatten ikkje kun skal handle om kva me gjer med eit problem i dag, men heller at me kan snakke om korleis me unngår at folk får desse problema.

Eit anna viktig perspektiv er at me må ha stemmer i debatten. Det er lett å få eit litt feil inntrykk av både situasjon og løysingar frå media, og det er viktig med våre stemmer både rundt kaffebordet og politisk. Av og til blir det at narkotika er eit ulovleg middel presentert som problemet i dag - og at dersom ein gjekk vekk frå dette ville alt vere mykje betre.

Dette er ein posisjon som ikkje stemmer med handteringa av problemet i dag, og det er ingen som sit i norske fengsel for eigen bruk av narkotika aleine i dag. Problemet er meir samansatt enn dette. Eit seiste viktig perspektiv er forholdet mellom dei sosiale og helsemessige ufordringane om ein samanliknar alkohol og narkotika i dag. Det er kun 1.7% av oss mellom 16-64 år som har brukt cannabis dei seiste 30 dagane. For nokre aldersgrupper i visse områder er det veldig ulike tal, men jamnt over ser ein redusert bruk av cannabis. Dette viser fyrst og fremst at kravet om ein meir liberal politikk ikkje er eit "folkekrav", og talet gir også eit perspektiv om storleiken av bruk og dermed problemet i dag. Det betyr ikkje at dei som opplever rusproblem i dag ikkje har reelle problem, men det betyr at ein rusdebatt må ha eit heilhetlig perspektiv og ikkje begrensa til kun eitt område aleine.

Parallelt med ein norsk debatt pågår det også ein stor internasjonal debatt, der både FORUT og Actis er aktive. Det er store ideologiske og kommersielle interessert internasjonalt som ynskjer ei oppmjuking av det internasjonale lovverket på narkotika. Det er nokre statar i USA som har legalisert produksjon og bruk av cannabis, og som resultat har ein fått ein aktiv industri med nye produkt, etterfølgd av ein større problembruk i desse områda. Og det er derfor eit paradoks at etter mange tiår hardt arbeid mot ein veldig aktiv tobakkindustri og etableringa av Framework Convention on Tobacco Control (FCTC) går no nokre land og statar i motsatt retning for cannabis og opnar for ein ny liknande industri.

Gjennom Aksent og andre kanalar har me prøvd å spre informasjon og gi kunnskap om narkotikadebatten. Det kom fram på fellesmøtet mellom organisasjonane at dette trengs det endå meir av, slik at medlemmer og andre føler seg i stand til å bli aktive i ein slik debatt.

Dette er derfor eit tema me vil følge opp og håpar at det er mange som vil bli med på dette framover!

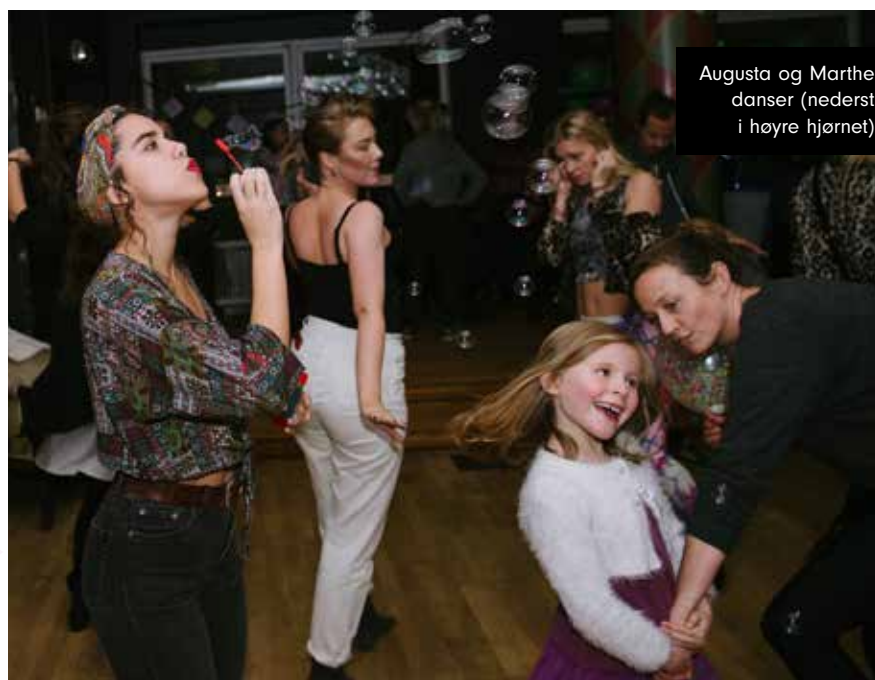
Nils Johan Garnes // Leder i IOGT Norge

Anders Lyngen //

Kunsterdig glittermaling //

Augusta og Marthe danser (nederst i høyre hjørnet) //

Anbefaler å drikke mindre

Amerikanske kreftleger anbefaler amerikanere til å drikke mindre alkohol, og skriver i en uttalelse at alkohol som en medvirkende faktor til antallet krefttilfeller ofte blir undervurdert. Over 1 av 20 nye krefttilfeller verden over i 2002 kan knyttes til alkoholbruk. Rudnt 6 prosent av dødsfall som følge av kreft er knyttet til alkohol.

MODERATE MENGDER KAN ØKE RISIKOEN

Også moderate mengder alkohol kan øke risikoen, selv om det ligger størst fare ved høyt forbruk over lengre tid. Professor Noelle LoConte ved universitetet i Wisconsin sier til New York Times at beskjeden ikke er "ikke drikk." Men den er "Hvis du vil redusere risikoen for å få kreft, drikk mindre. Og hvis du ikke drikker, ikke begynn."

I uttalelsen sier legene også at en utfordring for at budskapet skal nå frem er forestillingen om at moderat alkoholbruk har en helsebringende effekt. Legene understreker at kreft risikoen øker selv ved lave forbruksnivåer, så totaleffekten av alkohol er skadelig. Alkohol bør derfor heller ikke anbefales for å forebygge hjertesykdommer eller for å redusere dødeligheten generelt.

ANBEFALER REDUSERT TILGJENGELIGHET

Legene anbefaler også restriktive tiltak som å begrense tilgjengelighet, ha høye priser, slenketider og begrense markedsføringen av alkohol som når mindreårige. De anbefaler også at man ikke privatiserer salget ytterligere i stater eller lokalsamfunn hvor salget i dag ligger under offentlig kontroll. Hele uttalelsen ligger ute på <http://ascopubs.org/doi/full/10.1200/JCO.2017.76.1155>

Økt drikking med vin på boks

Vinforbruket har økt, også i Sverige. Og som i Norge er vin på boks blitt pekt på som en av årsakene. Dels handler det om selve forpakningen, dels at det i praksis er en mengderabatt som man får når man kjøper vin på boks i stedet for på flaske. CAN - Centralförbundet för alkohol- og narkotikaupplysning - har nå gjort en studie av dette på oppdrag av svenske Systembolaget. Siden 1996 har vinforbruket i Sverige økt fra 1,7 til 3,2 liter per person i året, og rundt halvparten som selges er vin på boks.

- Hver voksen svensk drikker cirka tre glass ekstra per måned på grunn av boksene, sier forsker Mats Ramstedt, til svenske Accent. - Det virker kanskje lite, men da får man ta med at det bare gjelder dem som drikker vin, og det er utover det man ellers ville ha drukket. Han er overrasket over at effekten er så stor.

Mens det i praksis finnes en mengderabatt i Sverige har man i Finland ikke den samme prisforskjellen. Der har man hatt en lavere økning av salget etter at man der innførte boksene.

Kilde: Accent

Stadig færre 15-åringer drikker

I 1999 drakk 55 prosent av alle norske 15-16 åringer minst en gang i måneden. Siden den gang har andelen blitt stadig mindre, og nå drikker bare 24 prosent like ofte. Det fremgår av rapporten "16-åringer" som Folkehelseinstituttet står bak. Andelen som oppga å ha drukket alkohol i løpet av de siste 12 månedene er redusert fra 78 prosent til 49.

Resultatene stammer fra den norske delen av ESPAD - en europeisk skoleundersøkelse som gjennomføres hvert fjerde år.

POSITIV UTVIKLING

- Færre ungdommer rapporterer å drikke mye på en gang, og færre rapporterer fyll, sier forsker ved Folkehelseinstituttet Elin K. Bye. - Det er positivt. Beruselse kan jo som kjent øke risikoen for skader, særlig blant unge.

Den samme rapporten viste også av antallet som har prøvd sigaretter og cannabisbruk var gått ned. 16-åringer som oppga at de noen gang hadde røykt, har vært jevnt fallende fra rundt 70 prosent i 1999 til 29 prosent i 2015. Andelen som oppga at de noen gang hadde brukt cannabis har gått ned fra 12,3 til 6,5 prosent, og andelen som oppga å ha brukt cannabis siste 12 måneder er redusert til 5,3 prosent fra 9,1 i 1999.

Nedgang i alkohol- reklame på Australisk TV

Flere undersøkelser de siste årene har pekt på sammenhengen mellom å bli eksponert for reklame for alkohol og økt forbruk blant ungdommer. Nå har forskere i Australia gått gjennom effekten TV-reklame har på australske tenåringer de siste 13 årene.

REDUSERTE UTGIFTENE

I Australia er reklame for alkohol på TV forbudt i de periodene hvor det er mest sannsynlig at barn ser på, men tillatt til andre tider. Imidlertid så er direkte overføring av sportsarrangementer unntatt fra denne regelen. Mellom 2000 og 2011 reduserte alkoholprodusenter summen de brukte på TV-reklame betraktelig. Årsaken er ikke klar, men i samme perioden begynte forbruket av alkohol blant australske tenåringer å gå ned.

SAMMENHENG MELLOM REKLAME OG FORBRUK

Den nye undersøkelsen, som er publisert i forskningstidsskriftet Addiction konkluderer med at det finnes en positiv sammenheng mellom alkoholreklame og drikking blant tenåringer. Det medfører at det reduserte nivået av TV-reklame kan forklare noe av nedgangen i forbruket, men siden tilbakegangen i tenåringsdrikking ikke er unik for Australia er det trolig også andre faktorer som er medvirkende. Nedgangen i TV-reklame kan også skyldes økt bruk av andre reklamekanaler, som Internet og sponsorarbeid.

KONTAKT IOGT:

Henvendelser vedrørende medlemskap, adresse-endringer mv. sendes til adressen over, eller på telefon til 23 21 45 80.

ALKOHOLFRITT TIL NYTTÅR

Snart er det nyttårsaften og god alkoholfri drikke hører med til måltidet. Vi testet før i år noen alkoholfrie viner, og disse var de som kom best ut. For vinene fra Carl Jung se www.seiffert.no. De andre kan kjøpes på polet. Om dere ønsker flere tips til alkoholfrie drikkevarer kan dere også gå inn på www.leske.no som har anbefalinger både til hverdag og til julematen.

Vi ønsker alle medlemmer og andre lesere av dette bladet et godt nyttår, og håper dere får en fin nyttårsaften!

CARL JUNG CHARDONNAY TESTVINNER

Nå ble det god stemning rundt bordet. Litt søt, men syrlig nok. Lukter fyldig. Lukter og smaker slik vin skal gjøre.

SPARKLING APPLE AND WILLIAMS PEAR

Lukter champagnebrus, men panelet er godt fornøyd. Mer en slags cider enn vin, dog. Pæresmaken er tydelig. Skummet som samler seg øverst i glasset trekker ned.

TORRES NATUREO FREE MUSCAT

Panelet setter pris på den friske fargen. Vinen var litt perlende, noe som fikk flere til å lure på om dette var en musserende vin. Kan fungere som en god velkomstdrink, men mangler den lille edge. Panelet deler seg fra 2 til 5 på denne.

FLÄDERBLOMSTVIN

Hylleblomst på norsk. Frisk og god, selv om smaken var litt uvant for en. Lukten fantastisk. Gir to femmere og en sekser.

CARL JUNG SCHLOSS BOSSENBURG

Nok en gang to femmere, og en sekser. Smaker autentisk, man kan kjennene råvarene i vinen. Får ikke noe følelse av at noe er tatt ut av den. Litt bitter og god. Lukter som vin skal gjøre.